

Dosljedna sama sebi

Od svojih najranijih radova pa do *Smrtnih grijeha feminizma* Slavenka Drakulić Ilić djeluje odnosno piše prema svojim uvjerenjima govoreći jednostavne istine o položaju žena u društvu

Novinarski je tekst već po definiciji osuđen na kratak vijek: pročita se i eventualno spremi u ladicu. I zbog toga se uvijek, kad god se nađemo pred određenim brojem novinskih tekstova koji su svoje drugo rođenje dočekali u knjizi, nameće pitanje *dostatnog razloga* za njihovo ukoričenje. Tako je i ovaj put. Riječ je o *Smrtnim grijesima feminizma* autorice Slavenke Drakulić Ilić što ih je već objelodanio tjedni tisak, među njima i *Danas*.

Opus Slavenke Drakulić Ilić svakako pokazuje njezinu višegodišnju dosljednost samoj sebi i publici, tj. da djeluje, odnosno da piše shodno svojim uvjerenjima. Kad je već riječ o dosljednosti, Slavenka Drakulić je u našoj zemlji već postala drugo ime za feminizam i feministkinju, svjedočilo se to njoj ili ne.

I zanimljivo je da *Smrtni grijesi feminizma* participiraju na prvom valu feminističke literature u nas. Potkraj prošle godine u Beogradu je preveden jedan od kamena temeljaca svjetskoga feminizma – Sheila Rowbothom: *Sve žene – svet muškarca*, a u Zagrebu je upravo izišao prvi domaći teorijski prilog feminizmu iz pera zagrebačkoga sociologa Vjerana Katunarića. U tom se društvu, s kojim dijeli dvadesetogodišnje zakašnjenje za svjetskom feminističkom publikacijom, nalaze u *Smrtni grijesi feminizma*, autentičan dokument feminističke medijske publikacije u nas, dokument o tome kako su kod nas nicali prvi feministički tekstovi, s početka stidljivo, pomalo agresivno, a kasnije sve artikuliranije, argumentiranije, komunikativnim i medijski izoštranim perom. Izabrani tekstovi pripadaju manje-više njezinim stalnim tematskim preokupacijama kao što su stereotipizacija spolnih uloga, problem silovanja, položaj žene u društvu, u medijima, kulturološki mitovi, npr. mit o majčinskoj ljubavi. Vrlo su simpatični njezini

rani radovi o konzervativnom, tradicionalnom i stereotipnom odgoju djece, ne samo po podjeli spolnih uloga i »prirodnih« osobina, nego i po predodžbi idealnih odnosa u idealnom svijetu. Negdje oko sedamdeset devete Slavenka Drakulić Ilić odigrala je pionirsku ulogu u publicističkom prosvjećivanju. Do tada, knjige npr. o seksizmu u dječjim slikovnicama ili nisu ni bile prevedene ili ih je pročitao zanemarivo malen broj ljudi.

Kasnih sedamdesetih svatko je ili gotovo svatko mogao u novinama pročitati da žene čine 51 posto ukupne populacije i da nije logič-

Romeo Ibršević

no da u slikovnicama ostanu nevidljive, ili da se sve životinje zovu: Murko, Škljocko, Tulko, Riki, Pučko, Onko. A nijedne – Murke. A to se već zove drastična promjena situacije, i to uglavnom zaslugom Slavenke Drakulić Ilić. Razmatrajući mogućnosti drukčijeg pisanja i odgajanja Slavenka Drakulić Ilić se optimistički pita: »Zašto ne bismo počeli od početka? Od slikovnica?«

Upravo je taj postojani optimizam, potreba da se nešto mijenja,

okosnica njezine knjige *Smrtni grijesi feminizma*. Od tekstova o slikovnicama autorica je s vremenom uplovila i u delikatnije teme, razotkrivajući na prvi pogled vrlo jednostavne stvari, ali koje dotad nisu bile izrečene u domaćoj štampi. Ona ulazi u pozadinu lansiranih trendova npr. o povećanju obitelji i inzistira na objašnjenjima, čak i ponavljajući se ako je potrebno. Iz takvih napisa možemo nasumce citirati vrlo jednostavne istine kao npr. »... u doba ekonomske krize, nezaposlenosti i recesije prve stradaju žene. One se ionako računaju u rezervnu armiju na tržištu rada i prve gube radna mjesta ili naprosto ne dobivaju posao. Prvo, zato da bi se ta radna mjesta oslobodila za muškarca, a drugo, jer se baš u kriznim vremenima razvija ideologija rađanja.« (*Djeca po narudžbi*).

– U početku, svaki put kada bih u svojim tekstovima spomenula riječ feminizam, urednici bi je pedantno precrtali. Danas to više ne čine. Mislim da je u tome suština, postići da se ne precrtaju riječi. Jedino u tome vidim neku svoju zaslugu, ako se uopće o zaslugama može govoriti – kaže Slavenka Drakulić Ilić u pogovoru ovoj svojoj knjizi.

Ako izuzmemo jedan ili dva teksta kojima, strogo govoreći, u knjizi i nije mjesto, *Smrtni grijesi feminizma* pokazuju se i kao niz malih autoričnih pobjeda, »zasluga« što ih je »izborila« ne samo objavljivanjem određenog teksta već, katkad, i sasvim konkretnim promjenama. Npr.: *Prijedlog izmjene zakona o radnim odnosima* imao je u svojoj suštini ideju da dvije žene podijele jedno radno mjesto, kako bi se barem donekle umanjila nezaposlenost. Nakon niza napisa protiv toga seksističkog prijedloga, a neke je potpisala i autorica *Smrtnih grijeha*, prijedlog je povučen. To je, dakako, tek jedan primjer.

Već smo rekli da su *Smrtni grijesi* svojevrsni prvenac naše publicistike, dokument razvoja jedne svijesti, ili čak klime, pa i dobar materijal za eventualno sociološko istraživanje. To je izuzetno zanimljiva, čitka i poštena knjiga, kojoj posebnu draž daje osobina koja se inače rijetko može naći u sličnim bastardima sociologije i publicistike. Naime, objašnjavajući i nalazeći razloge za svoje djelovanje i u svojem idejnom opredjeljenju i u svojem privatnom životu, autorica je napisala vrlo otvoren i osobni pogovor; time je cijela knjiga dobila određen ton otvorenosti i ranjivosti, i u tome je, po mojem mišljenju, upravo ta posebna draž.

Jasmina Kuzmanović